

Dokument 17

(2011–2012)

Årsrapport til Stortinget fra Stortingets utvalg for rettferdsvederlag

Årsrapport fra Stortingets utvalg for rettferdsvederlag for 2011

1. Innledning

I henhold til St.prp. nr. 12 (2008–2009) og Innst. S. nr. 107 (2008–2009) skal Utvalgene for rettferdsvederlag gi Stortinget orientering om sitt arbeid gjennom en årsrapport.

Rettferdsvederlagsordningen er Stortingets egen ordning. Etter ordningen kan enkeltpersoner søke om et skjønsmessig vederlag av staten for forhold der vedkommende har kommet særlig uheldig ut og er påført skade eller ulempe som ikke dekkes etter alminnelige erstatningsregler eller gjennom trygde-, forsikrings- eller erstatningsordninger. Ordningen er basert på sedvane. Sakene avgjøres av Stortingets utvalg for rettferdsvederlag.

Den alminnelige rettferdsvederlagsordningen er nærmere beskrevet i St.prp. nr. 65 (2006–2007) Rettferdsvederlag frå statskassa (Om Stortinget si rett-

ferdsvederlagsordning, arbeidet i rettferdsvederlagsutvala m.m.). Stortinget har vedtatt særordninger av rettferdsvederlagsordningen for flere grupper. Disse er beskrevet i St.meld. nr. 44 (2003–2004) Erstatningsordning for krigsbarn og erstatningsordninger for romanifolk/tatere og eldre utdanningsskadelidende samer og kvener, jf. Innst. S. nr. 152 (2004–2005), og St.meld. nr. 24 (2004–2005) Erstatningsordningar for barn i barneheimar og spesialskular for barn med åtferdsvanskar, jf. Innst. S. nr. 217 (2004–2005).

2. Orientering om arbeidet

2.1 Utvalgenes sammensetning

Det har de siste årene vært en nedgang i antallet nye søknader etter særordningene. Av den grunn ble Utvalg for rettferdsvederlag III, som var midlertidig opprettet for å behandle disse sakene, ikke gjenopnevnt ved oppnevningensperiodens utløp 28. februar 2011. Inntil 1. mars 2011 var det dermed tre utvalg i arbeid, og deretter to utvalg i arbeid.

Utvalgenes sammensetning var i 2011:

Utvalg I fra 01.01.11 til 30.06.11
tidligere lagmann Hans Petter Lundgaard, leder
ekstraordinær lagdommer Anne Marie Stoltz, nestleder
stortingsrepresentant Tore Nordtun (Ap)
stortingsrepresentant Bente Thorsen (Frp)

fra 01.07.11
tidligere lagmann Hans Petter Lundgaard, leder
tidligere høyesterettsdommer Karenanne Gussgard, nestleder
stortingsrepresentant Tore Nordtun (Ap)
stortingsrepresentant Bente Thorsen (Frp)

Utvalg I har funksjonstid fra 01.04.10 til 31.12.13.

Utvalg II fra 01.01.11 til 28.02.11
tidligere lagdommer Inge Hobæk, leder
tidligere tingrettsdommer Ingeborg Webster, nestleder
stortingsrepresentant Kari Kjønås Kjos (Frp)
stortingsrepresentant Britt Hildeng (Ap)

fra 01.03.11
ekstraordinær lagdommer Øyvind Hoel, leder
tidligere tingrettsdommer Ingeborg Webster, nestleder
stortingsrepresentant Kari Kjønås Kjos (Frp)
stortingsrepresentant Britt Hildeng (Ap)

Utvalg II hadde funksjonstid fra 01.01.07 til 31.12.11. Funksjonstiden er forlenget til 31.12.13.

Utvalg III ekstraordinær lagdommer Øyvind Hoel, leder
tingrettsdommer Ingeborg Webster, nestleder
stortingsrepresentant Bjørg Tørresdal (Krf)
stortingsrepresentant May Hansen (SV)

Utvalg III hadde funksjonstid fra 01.03.08 til 28.02.11.

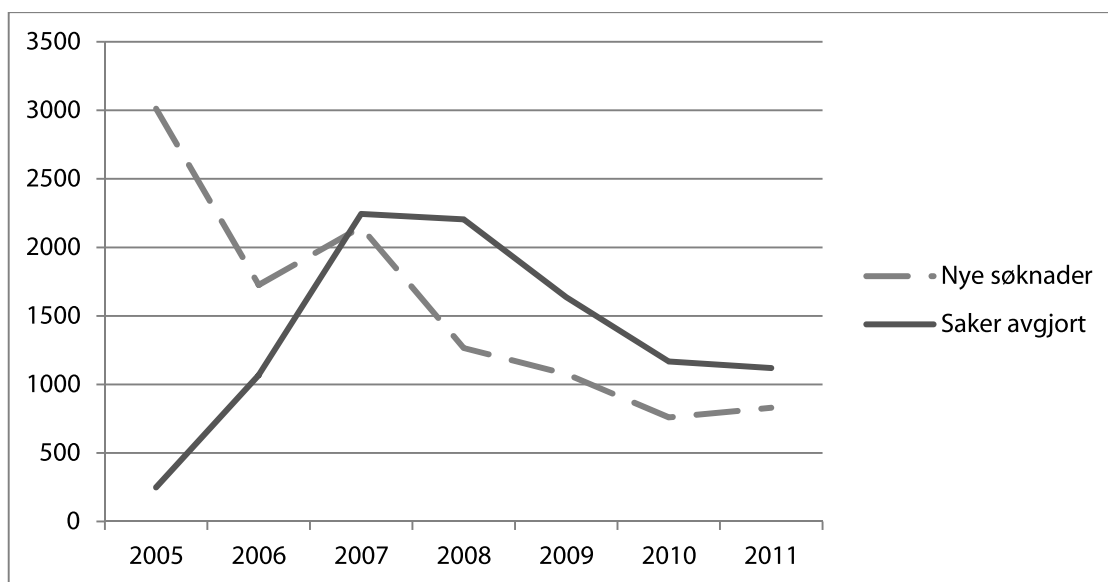
2.2 Virksomheten i 2011

Utvalgene har til sammen holdt 23 møter og avgjorde 1 120 saker. Inngangen av søknader etter de ulike særordningene holdt seg på om lag samme nivå som i 2010, mens det var en oppgang i saker etter alminnelig rettferdsvederlagsordning.

Totalt ble det i 2011 mottatt 830 søknader om rettferdsvederlag, mens det i 2010 ble mottatt 760 søknader. Dette er en nedgang på 9 pst. sammenliknet med 2010.

Figur 2.1 viser oversikt over antall søknader som er mottatt og avgjort i perioden 2005–2011.

Figur 2.1 Oversikt over søknader som er mottatt og avgjort i perioden 2005–2011

2.3 Enkelsaker fremlagt for Stortinget

Utvalget har ikke fremlagt enkelsaker for Stortinget til avgjørelse i 2011.

2.4 Samarbeidet mellom utvalgene og forberedende instanser

Det er et godt samarbeid mellom utvalgene og forberedende instanser. I etterkant av utvalgenes møter holdes det regelmessige oppsummeringsmøter

der utvalgsledelsen, Statens sivilrettsforvaltning og enkelte faginstanser er til stede. Disse møtene bidrar til en god informasjonsutveksling og best mulig saksavvikling.

3. Resultater

3.1 Nye søknader

I 2011 ble det mottatt 830 søknader om rettferdsvederlag, mens det i 2010 ble mottatt 760 søk-

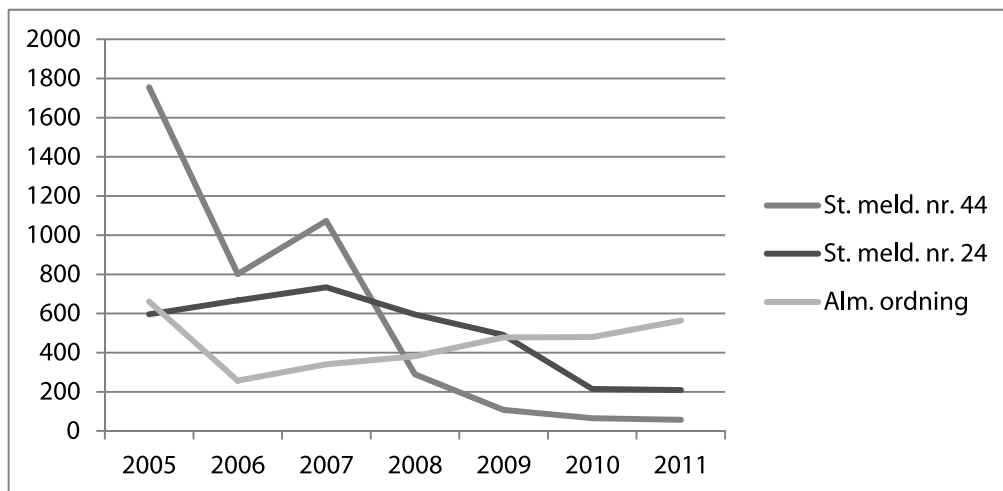
nader. Inngangen av søknader etter de ulike særordningene holder seg på om lag samme nivå som i 2010, mens det i saker etter alminnelig rettferdsvederlagsordning er en økning på 18 pst. sammenliknet med 2010.

Tabell 3.1 og figur 3.2 viser hvordan søknadene fordeler seg på de ulike ordningene.

Tabell 3.1. Søknader mottatt, fordelt på rettferdsvederlagsordningene

Søknader	2011		2010		10-11
	Innkomet	i %	Innkomet	i %	% endring
Romani/tatere	35	4	36	5	-3
Samer/kvener	22	3	29	4	-24
St.meld. nr. 24	209	25	215	28	-3
Alm. ordning	564	68	480	63	18
Totalt	830	100	760	100	9

Figur 3.2 Oversikt over søknader mottatt fordelt på de ulike rettferdsvederlagsordningene for perioden 2005–2011¹

¹ St.meld. nr. 44 omfatter krigsbarn, romanifolk/tatere, samer og kvener.

3.2 Behandlede saker

Det ble i 2011 avgjort 1 120 saker. Av disse ble det innvilget rettferdsvederlag i 729 saker (65 pst.). Antallet behandlede saker har gått ned med 4 pst. fra året før. Det henger sammen med de senere års nedgang i søknadsmengde, og at antallet utvalg er redusert fra tre til to. Videre inneholder sakene i større grad enn tidligere flere søknadsgrunnlag, og er av den grunn mer ressurskrevende å behandle. Dette

gjelder særlig saker etter alminnelig rettferdsvederlagsordning, hvor det i 2011 ble behandlet 580 enkeltsaker. Det ble totalt behandlet 1 679 ulike grunnlag etter alminnelig ordning. Denne forskjellen viser at det gjennomgående er flere grunnlag i hver sak. Tabell 3.2 på neste side viser hvordan sakene fordeler seg på de ulike ordningene, og tabell 3.3 viser hvilke grunnlag som ble behandlet etter alminnelig rettferdsvederlagsordning og utfallet av disse.

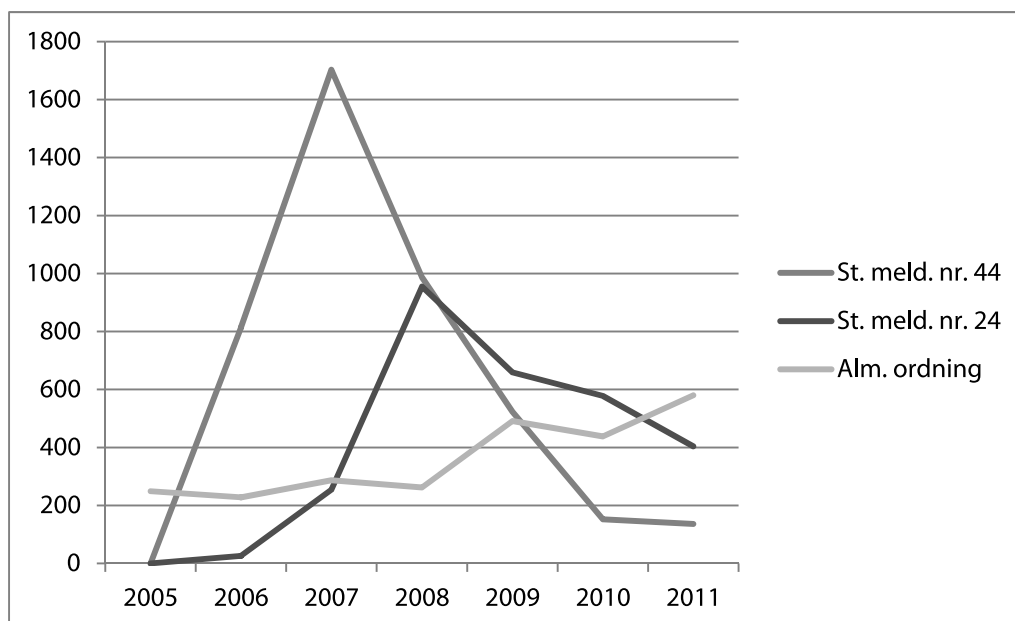
Tabell 3.2 Behandlede saker fordelt på rettferdsvederlagsordning

Søknader	2011		2010		10-11
	Behandlet	i %	Behandlet	i %	% endring
Krigsbarn	7	1	34	3	-79
Romani/tatere	93	8	78	6	19
Samer/kvener	36	3	40	3	-10
St.meld. nr. 24	404	33	578	46	-30
Alm. ordning	580	48	438	35	32
Totalt UR-beh.	1120	≈92	1168	93	-4
Avvist av SRF	100	8	88	7	14
Totalt UR + SRF	1220	100	1256	100	-3

Tabell 3.3 Alminnelig ordning – søknadsgrunnlag og innvilgelsesprosent

Søknadsgrunnlag	2011		
	Antall	% innvilget	% avslått
Svikt i barnevernstjenesten	493	38	62
Mangler ved skolegang	641	22	78
Spesialscole – kritikkverdige forhold	71	27	73
Behandlingshjem – kritikkverdige forhold	66	27	73
Fysiske/seksuelle overgrep	226	42	58
Pasientskade	60	23	77
Annet	122	21	79
Totalt	1679	30	70

Figur 3.3 Utvikling – saker behandlet i perioden 2005–2011

Av søkerne som har fått sin sak avgjort av utvalget, er 45 pst. kvinner og 55 pst. menn. Forholdet er tilnærmet uforandret fra året før. Det vises til tabell 3.4. nedenfor. Kjønnfordelingen anses å være innen normalvariasjon sammenliknet med tidligere år.

Tabell 3.4 Kjønnfordeling – saker behandlet i utvalget

	2011	2010
	Totalt behandlet i %	Totalt behandlet i %
Kvinner	45	46
Menn	55	54
Totalt	100	100

Tabell 3.5 Innvilgelsesprosent fordelt på kjønn

	Kvinner		Menn	
	2011	2010	2011	2010
Innvilget i %	67	79	63	74
Avslått i %	33	21	37	26
Totalt	100	100	100	100

3.4 Avvisninger

Statens sivilrettsforvaltning har fullmakt til å avvise saker helt eller delvis dersom de gjelder forhold som etter fast praksis ikke gir grunnlag for rettsferdsvederlag, jf. Innst. S. nr. 4 (1999–2000). I 2011 ble 100 saker i sin helhet avvist fra realitetsbehandling i utvalgene. I tillegg ble 378 saker delvis avvist, mens saken for øvrig ble tatt til behandling. De vanligste grunnlagene for avvisning er at forholdet omfattes av andre offentlige erstatningsordninger eller trygdeforhold, eller at søknaden gjelder vanskelige oppvekstforhold der det offentlige ikke har hatt noen rolle.

Tabell 3.6 Grunnlag for avvisning

Avvisningsgrunnlag	2011	
	Antall	i %
Omfattes av voldsoffererstatning	125	33
Omfattes av NPE	22	6
Gjelder trygdeforhold	6	2
Behandlet ved domstolen	5	1
Ikke rettslig foreldet	11	3
Gjelder private rettsforhold	5	1
Vanskelige oppvekstforhold	149	39
Annet	55	15
Totalt	378	100

3.3 Sakenes utfall

Av de 1 120 behandlede sakene i 2011, ble det innvilget vederlag i 729 saker, mens 391 saker ble avslått. Innvilgelsesprosenten var følgelig på 65 pst., mens den var på 76 pst. i 2010. Denne utviklingen er i samsvar med at antall behandlede saker etter særordningene har gått ned. I slike saker gjelder et lempet beviskrav for å innvilge rettsferdsvederlag. Tidligere har dette resultert i en høyere innvilgelsesprosent for slike saker enn for saker etter alminnelig ordning.

Tabell 3.5 viser innvilgelsesprosent fordelt på kjønn.

3.5 Avsluttet uten vedtak

En sak anses bortfalt og avsluttes når søker dør før vedtak er truffet, jf. St.prp. nr. 72 (1998–1999) side 2. Det ble i 2011 avsluttet åtte saker på dette grunnlaget.

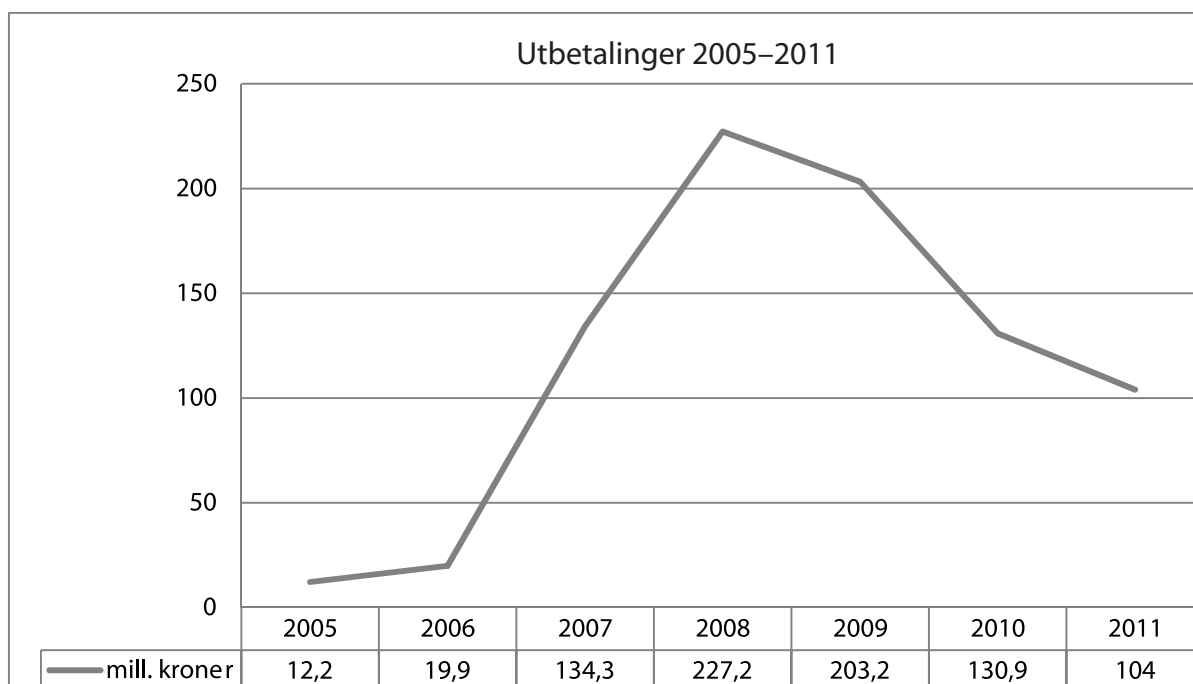
3.6 Ferdigbehandlede saker

Det ble ferdigbehandlet 1 228 saker i 2011. Tallet omfatter 1 120 saker avgjort av utvalget, 100 saker som ble avvist av Statens sivilrettsforvaltning og åtte saker som ble avsluttet uten vedtak som følge av søkers død.

3.7 Utbetalt vederlag i 2011

Det ble i 2011 utbetalt 104 mill. kroner i rettsferdsvederlag av staten. Dette er en nedgang på 21 pst. fra året før, da det ble utbetalt 130,9 mill. kroner. Utviklingen gjenspeiler nedgangen i saksmengde og innvilgelsesprosent. Figur 3.4 viser utviklingen i utbetalt rettsferdsvederlag for perioden 2005 til 2011.

Figur 3.4 Utviklingen i utbetalt rettferdsvederlag i perioden 2005–2011 (mill. kroner)

I henhold til Innst. S. nr. 217 (2004–2005) kan det innvilges vederlag med inntil kr 300 000 i saker som omfattes av særordningen for barnehjemsbarn mv. Når det gjelder de øvrige rettferdsvederlagsordningene, har utvalget fullmakt til å innvilge rettferdsvederlag med inntil kr 250 000. Fullmakten ble høynet fra kr 200 000 med virkning fra 1. januar 2011, jf. Prop. 1 S (2010–2011), Innst. 6 S (2010–2011).

Det følger av særordningen som gjelder for romanifolk/tatere at det i saker som omhandler flere grunnlag, etter nærmere vilkår kan tilkjennes rettferdsvederlag som i sum overskrider de beløpsgrenser som gjelder etter hver enkelt ordning, jf. Innst. S. nr. 152 (2004–2005) side 9. Det ble i 2011 truffet vedtak i 5 slike sammensatte saker.

Tabell 3.7 viser innvilget vederlagsbeløp fordelt i nivåer og på de ulike ordningene.

Tabell 3.7 Vederlagsnivå fordelt på de ulike rettferdsvederlagsordningene

	Avslag	1'–20'	21'–50'	51'–100'	101'–150'	151'–200'	201'–300'	<300'	Totalt
Krigsbarn	0	3	1	1	1	1	0	0	7
Romani/tatere	7	30	14	17	17	5	3	0	93
Samer/kvener	10	0	0	26	0	0	0	0	36
St. meld. nr. 24	45	0	33	48	98	74	101	5	404
Alm. ordning	323	3	44	134	52	12	6	0	574
Totalt	385	36	92	226	168	92	110	5	1114

3.8 Restanse

Det var ingen restanser i Statens sivilrettsforvaltning på fagfeltet rettferdsvederlag. Det er imidlertid fortsatt restanser i eksterne faginstanser, selv om det også her er en positiv utvikling. Ved utløpet av 2011 var det 1 094 forhold under forberedende behandling i faginstansene, mens det på samme tid i fjor var

1 372 forhold til utredning, se tabell 3.8 nedenfor. Det store flertallet av restansesakene ble mottatt i 2011. Likevel er det fortsatt 319 forhold til utredning hos andre faginstanser hvor søknaden ble mottatt i 2010, og 6 forhold der søknaden ble mottatt i 2009. Tabell 3.8 viser antall restansesaker i de ulike faginstansene.

Tabell 3.8 Restanser i faginstansene

Restanser i faginstanser	Søknader fra 2009	Søknader fra 2010	Søknader fra 2011	Restanse 2011	Restanse 2010
Bufdir	2	211	357	570	470
Udir	0	44	290	334	705
H-dir	0	40	99	139	150
AV-dir	4	24	23	51	47
Totalt	6	319	769	1094	1 372

3.9 Saksbehandlingstid

Det er definerte mål for saksbehandlingstiden i saker vedrørende rettferdsvederlag, fastsatt av en regjeringsoppnevnt embetsmannsgruppe. Målet er en måneds saksbehandlingstid for ferdigstilling av saken i Statens sivilrettsforvaltning, etter at alle dokumenter er mottatt. Der Statens sivilrettsforvaltning forbereder saken i sin helhet, skal saksbehandlingstiden ikke overskride 12 måneder. Begge disse målene ble i det alt vesentlige av sakene nådd i Statens sivilrettsforvaltning i 2011.

Målsettingen for saker som utredes hos faginstanser er totalt 14 måneders saksbehandlingstid, hvor faginstansen har 12 måneder til sitt forberedende arbeid.

Utdanningsdirektoratet har gjennom 2011 redusert sin saksbehandlingstid fra 24 til 12 måneder for alle kategorier saker.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet opplyser om at målet er nådd for saker etter særordningen for barnehjemsbarn mv. (St.meld. nr. 24 (2004–2005)). Når det gjelder saker med flere grunnlag, herunder forhold etter alminnelig rettferdsvederlagsordning, opplyser Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet å ha en saksbehandlingstid på om lag 15–16 måneder.

Arbeids- og velferdsdirektoratet opplyser å ha en saksbehandlingstid på om lag 2 år.

Basert på opplysninger fra Helsedirektoratet, utgjør deres saksbehandlingstid om lag 17 måneder i gjennomsnitt.

Når Statens sivilrettsforvaltning har ferdigstilt saken, tar det om lag 4 måneder før saken behandles av Utvalget for rettferdsvederlag. Tiden fra søknaden er mottatt til vedtaket foreligger, såkalt «brutto saksbehandlingstid», fordeles i ulike tidsintervaller slik det fremgår av tabell 3.9 nedenfor. Den gjennomsnittlige bruttotiden er 22 måneder.

Tabell 3.9 Brutto saksbehandlingstid – utvalgsbehandlede saker¹

Saksbehandlingstid	Andel behandlet
< 4 mnd.	0,6 %
4– 6 mnd.	0,6 %
6– 12 mnd.	7,2 %
12–18 mnd.	10,4 %
>18 mnd.	81,1 %
Totalt	100 %

¹ Oversikten er basert på saker avgjort 2. halvår 2011.

4. Utvikling 2012

Ledelsen i Utvalget for rettferdsvederlag vil også i 2012 delta i samarbeidet med sekretariat og faginstanser for å bidra til en god, rasjonell og enhetlig behandling av sakene.

Oslo, 27. mars 2012

Hans Petter Lundgaard

leder av utvalg I,
på vegne av begge utvalg

